

ANADOLU

ARAŞTIRMALARI

JAHRBUCH FUR KLEINASIATISCHE FORSCHUNG

SAYI/ISSUE

21

ANADOLU ARAŞTIRMALARI

JAHRBUCH FÜR KLEINASIATISCHE FORSCHUNG

ANNALS OF ANCIENT ANATOLIA

21

ISSN: 0569-9746
E-ISSN: 2667-629X

İSTANBUL - 2018

ANADOLU ARAŞTIRMALARI
JAHRBUCH FÜR KLEINASIATISCHE FORSCHUNG

Yılda bir sayı olarak yayınlanan uluslararası hakemli, açık erişimli ve bilimsel bir dergidir. Yılda bir sayı yayınlanmaktadır.

This is a scholarly, international, peer-reviewed, open-access journal published international journal published once a year.

Sayı:21
Yıl: 2018
ISSN 0569-9746
E-ISSN: 2667-629X
Basım: 2018

Issue: 21
Year: 2018
ISSN: 0569-9746
E-ISSN: 2667-629X
Printed: 2018

Anadolu Araştırmaları = Jahrbuch für Kleinasiatische Forschung
İstanbul:İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi,
c.: resim, harita, tablo; 24 cm.

1955- yılından itibaren yayınlanmaktadır.

Published since 1955-

© Telif Hakları Kanunu çerçevesinde makale sahipleri ve Yayın Kurulu'nun izni olmaksızın hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz. Yazıların bilim, dil ve hukuk açısından sorumluluğu yazarlarına aittir.

© The contents of the journal are copyrighted and may not be copied or reproduced without the permission of the publisher. The authors bear responsibility for the statements or opinions of their published articles.

Elektronik ortamda yayınlanmaktadır:
<http://dergipark.gov.tr/iuanadolu>
Ulaşmak için tarayınız:

This journal is also published digitally.
<http://dergipark.gov.tr/iuanadolu>
Scan for access:

1. ARKEOLOJİ – TÜRKİYE.
2. ARKEOLOJİK ARAŐTIRMALAR – SÜRELİ
YAYINLAR

1. ARCHAEOLOGY – TURKEY
2. ARCHAEOLOGICAL STUDIES – PERIODICAL
PUBLICATION

Anadolu Araştırmaları Dergisi iThenticate
intihal tespit programı kullanmaktadır.

This journal uses the iThenticate plagiarism
detection program.

Yazıřma Adresi:

Prof. Dr. Mustafa H. SAYAR
İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü,

Adres: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Anadolu
Araştırmaları Dergisi

Correspondence Address:

Prof. Dr. Mustafa H. SAYAR
Istanbul University, Faculty of Letters,
Department of History
Address: Istanbul University, Faculty of Letters,
Annals of Ancient Anatolia

Ordu Cad. No: 6, 34459 Laleli/İstanbul
E. Posta: anadolarastirmalari@istanbul.edu.tr
Tel: +90(212) 440 00 00/15929

ANADOLU ARAŞTIRMALARI

YAYIN SAHİBİ / OWNER

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EDEBİYAT FAKÜLTESİ**

YAYIN SAHİBİ TEMSİLCİSİ/REPRESENTATIVE OF OWNER

Prof. Dr. Hayati DEVELİ
Edebiyat Fakültesi Dekanı

SORUMLU MÜDÜR/DIRECTOR

Prof. Dr. Mustafa H. SAYAR

YAYIN KURULU/EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Mustafa H. SAYAR (Müdür)
Prof. Dr. Güler ÇELGİN
Prof. Dr. Mahmut KARAKUŐ
Prof. Dr. Őevket DÖNMEZ
Doç. Dr. Erkan KONYAR
Doç. Dr. Meltem ALPARSLAN
Dr. Öğr. Üyesi Emre ERTEN

EDİTÖRLER/EDITORS

Prof. Dr. Mustafa H. SAYAR
Doç. Dr. Erkan KONYAR
Araő. Gör. Armağan TAN

**YAYINA HAZIRLAYAN ve TASARIM
PREPARED AND DESIGN BY**

Araő Gör. Armağan TAN

İSTANBUL-2018

ANADOLU ARAŞTIRMALARI

21

İÇİNDEKİLER/TABLE OF CONTENTS

ARAŐTIRMA MAKALELERİ-RESEARCH ARTICLES

ONUR SADIK KARAKUŐ

Karadeniz ve Anadolu Kentlerinde Theos Hypsistos Kültü

The Cult of Theos Hypsistos in the Black Sea and Anatolian Cities 1-20

HALE TÜMER

Dođu Toros Petroglifleri: Tırşın Yaylası ve Çevresi

East Taurus Petroglyphs: Tırşın Plateau and Its Surroundings 21-41

MAHMUT BİLGE BAŞTÜRK

Şarhöyük MÖ 2. Binyıl Mimarisi Üzerine Ön Gözlemler

Preliminary Observations on the 2nd Millennium Architecture at Şarhöyük 42-55

ESRA ALP

Bottle Shaped Vessels in Anatolia and the Syrian Bottle

Anadolu'da ŐiŐe Biçimli Kap Formları ve Suriye ŐiŐesi 56-75

İSMAİL BAYKARA - BERKAY DİNÇER - SERKAN ŐAHİN

Gürgürbaba Tepesi: Alt ve Orta Paleolitik Dönem Buluntu Yerleri, ErciŐ-Van

Gürgürbaba Hill: Lower and Middle Paleolithic Sites, ErciŐ-Van 76-104

HARUN DANIŐMAZ

Political Relations between the Urartian and Assyrian Kingdoms: A Regional Comparison in Areas of Conflict

Urartu Krallığı ile Assur Arasındaki Siyasi İliŐkiler: ÇatıŐma Alanlarında

Bölgesel Bir KarŐılaŐtırma 105-123

NİLGÜN COŐKUN

Keban Projesi: Ağın HoŐrik Mevki ve Kalecikler Kurtarma Kazılarına Yeni Bir BakıŐ

A New Look at Ađın HoŐrik and Kalecikler Area Rescue Excavations 124-153

HABERLER-NEWS

RABİA AKARSU

"Dođu Anadolu Arkeolojisinin Sorunları ve Çözüm Önerileri Paneli" Üzerine

The Panel on the "Problems and Solution Suggestions of Eastern Anatolian Archaeology" 154-179

*“Bir vatanın sahibi olmanın yolu,
o topraklarda yaşanmış tarihi olayları bilmek,
doğmuş uygarlıkları tanıma ve sahip olmaktan geçer.”*

*“The path to own a homeland is to know
the historical events which have taken place on that land,
to know and own the civilisations born on that land.”*

K. Atatürk

Şarhöyük MÖ 2. Binyıl Mimarisi Üzerine Ön Gözlemler¹

Mahmut Bilge Baştürk²

Öz

1989 yılından itibaren arkeolojik kazıları devam eden Şarhöyük (Dorylaion), MÖ 3. binyıldan MS 12. yüzyılın sonuna dek takip edilebilen kültürel malzeme çeşitliliğine ve arkeolojik tabakalara sahiptir. ŞH V olarak tanımlanan MÖ 2. binyıl tabakaları, höyük üzerinde tespit edilebilen en uzun süreli ve en kalın arkeolojik dolgulardan birini oluşturmaktadır. ŞH V tabakası içinde, en az beş ana alt evre açığa çıkarılmıştır. Anılan evreler içinde bulunan çanak çömlek ve diğer küçük buluntular, bu evrelerin MÖ 16. yüzyıl – MÖ 12. yüzyıl (Hitit Orta Krallık – İmparatorluk) arasına tarihlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. ŞH V Tabakası içindeki beş alt evrenin mimarisi, bazen taş temelli kerpiç bedenli evlerin yanı sıra, basit çardak ve sundurmalarından oluşan, ocak ve fırınları içeren açık aktivite alanlarını içermektedir. Bu makalenin amacı, Şarhöyük MÖ 2. binyıl mimarisinin ve teknik özelliklerinin bir tanıtımını yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Şarhöyük – Dorylaion, Mimari, MÖ 2. Binyıl, Geç Tunç Çağ, Hitit

Preliminary Observations on the 2nd Millennium Architecture at Şarhöyük

Abstract

Şarhöyük (aka Dorylaion), being excavated since 1989, has revealed a series of cultural deposits and archaeological material, the earliest dated to the 3rd millennium BC and the latest to the 12th century AD. The 2nd millennium BC layers, identified with the ŞH V stratum, is one of the thickest and long-lived settlement on the mound. Within this stratum, at least five sub-phases could have been identified. The pottery and other material from the unearthened phases indicate a date between the 16th and 13th centuries BC, corresponding to the Middle Hittite and Imperial periods. These phases exhibit open activity areas with hearths and ovens, simple canopies and porticos, and stone founded mudbrick houses. This paper aims to introduce the 2nd millennium BC, namely Late Bronze Age architecture of Şarhöyük – Dorylaion, with some technical features.

Keywords: Şarhöyük – Dorylaion, Architecture, 2nd Millennium BC, Late Bronze Age, Hittite

¹ Geliş-Submitted: 19.07.2018 / Kabul-Accepted: 10.09.2018

Atıf/Citation: Baştürk, M.B. (2018). Şarhöyük MÖ 2. Binyıl Mimarisi Üzerine Ön Gözlemler. *Anadolu Araştırmaları*, 21, 42-55.

²Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi, Yunusre Kampüsü Eskişehir E-mail: bilgebasturk@gmail.com Orcid ID: 0000-0003-4421-6084

Şarhöyük MÖ 2. Binyıl Mimarisi Üzerine Ön Gözlemler

Eskişehir kent merkezinin iki km kuzeyinde, bugün neredeyse modern kentin içinde kalmış olan Şarhöyük yerleşimi, MÖ 3. Binyıl'dan MS 12. yüzyıla uzanan kültür katmanları içermektedir. Höyükte şimdiye dek farklı alt evreleriyle birlikte beş ana tabaka tespit edilmiştir. Höyük stratigrafisinde ŞH V olarak tanımlanan MÖ 2. binyıl yerleşimi, höyükte şimdiye dek tespit edilmiş en uzun süreli kültür katmanını oluşturmaktadır. Bu tabaka içinde, beş farklı evre içinde fırınları ve ocakları içeren açık alanlar, sundurma ve basit örtüler ile oluşturulmuş yarı açık alanlar ve bunların yanında taş temelli kerpiç mimari içeren bir dizi konut tespit edilmiştir. Bu kısa makale, Şarhöyük kazılarında 1989-2012 yılları arasında edinilmiş olan MÖ 2. binyıl mimarisine ait öğelerin tanıtımını yapmaya odaklanmıştır.

Şarhöyük yerleşiminde (Fig. 1) sistemli arkeolojik kazılar 1989 yılında Prof.Dr. Muhibbe Darga başkanlığında başlamıştır. 2005-2012 yılları arasında müteveffa hocamız Prof.Dr. Taciser TÜFEKÇİ SİVAS başkanlığında devam eden kazılar (Bkz. Darga, 1994; 1995; 2004; Darga-Tüfekçi Sivas, 2000; 2001; Darga v.d., 2002; 2003; 2005; Tüfekçi Sivas, 2010), 2015 yılından itibaren TC Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Eskişehir Eti Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü başkanlığında ve yazarın bilimsel danışmanlığında, TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Eskişehir Anadolu Üniversitesi ve Eskişehir Tepebaşı Belediyesi'nin katkılarıyla sürdürülmektedir. Kazı çalışmaları, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi ve Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi'nden katılan bilim heyeti ve öğrencilerle devam ettirilmektedir.

Şarhöyük (Dorylaion) kazısında, şimdiye dek ulaşılmış kültür evrelerinin yanısıra, malzemesi höyük üzerinde bulunmasına rağmen mimari tabakası henüz açığa çıkarılamamış dönemler de tespit edilmiştir. Erken Tunç Çağ (MÖ 3. Binyıl) ve Orta Tunç Çağ (MÖ 2000 - 1600) dönemleri, höyük üzerinde tespit edilen malzemeye rağmen henüz mimariyle temsil edilmeyen dönemlerdir (Şarhöyük İlk Tunç Çağ verileri için bakınız; Baştürk-Baştürk, 2017; Sivas, 2004; 2009). Elimizdeki verilerle Şarhöyük'te yedi farklı tabakanın varlığından söz etmemiz mümkündür (Fig. 2):

ŞH I	Bizans
ŞH II	Roma
ŞH III	Hellenistik
ŞH IV	Demir Çağ
ŞH V	Geç Tunç Çağ
ŞH VI	Assur Ticaret Kolonileri (sınırlı sayıda malzeme)
ŞH VII	Erken Tunç Çağ (sadece malzeme, ancak tabakası)

Şarhöyük Geç Tunç Çağ tabakaları, höyüğün güney yamacında, Demir Çağ evresinin altında, höyüğün Hellenistik dönemle beraber en iyi araştırılmış dönemlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Eldeki veriler, Şarhöyük'te Geç Tunç Çağ tabakalarını temsilen yaklaşık sekiz metrelik bir dolgu içinde beş farklı evrenin (ŞH V.1 – ŞH V.5) varlığını göstermektedir. Bu makalede, özellikle mimari plan veren ŞH V.3 ve ŞH V.4 evreleri incelemeye alınmıştır.

Şarhöyük'te Geç Tunç Çağın son evresini oluşturan V.1 evresi, Demir Çağ tabakalarının hemen altında tespit edilmiştir ve bir önceki V.2 evresinin devamı niteliğinde gözükmektedir. Ancak bu evre, bir sonraki Demir Çağ tabakası tarafından büyük oranda tahrip edilmiştir. V.1 evresinde bazı ocaklar, kerpiç duvarların kalıntıları ve çukurlar açığa çıkarılmıştır. Bu tabakadan elde edilen arkeolojik malzeme, kendinden bir önceki evrede olduğu gibi Hitit İmparatorluk Dönemi özelliklerini göstermektedir. ŞH V.2 evresi ise, V.1 evresinin öncülü olarak kabul edilebilir. Bu evrede, bir önceki ŞH V.3 ile aynı aksa sahip, ancak farklı bir plan veren bir evin köşesine ait kerpiç duvarlar, çukurlar ve bir ocak bulunmuştur (Fig. 3). Tabakanın tamamının ağır bir yangınla tahrip olduğu anlaşılmaktadır. Kuzeydoğu – güneybatı istikametinde yerleştirilmiş duvarın içine yerleştirilmiş olan ahşap konstrüksiyonun üstte kalan kısmı, yangından en fazla hasarı gören kesimdir ve sadece 1,5 metrelik bir kesimi korunabilmiştir. Duvarlar içinde ahşap hatılların kullanıldığı gözlemlenmesine rağmen bu hatılların ne tür bir konstrüksiyonda kullanıldıklarını anlayabilmek için yeterli veri bulunmamaktadır. Duvar kalınlığı 0,52 m'dir. Duvarda kullanılan ahşap konstrüksiyonun altında kalan alanda, duvarın 6 metrelik kısmı açığa çıkarılabilmektedir. Duvarın yer yer temel işlevi gören taşlar içermesine rağmen düzenli bir taş temel üzerine oturmadığı gözlemlenmektedir.

ŞH V.3 evresi, Şarhöyük Geç Tunç Çağ tabakaları içinde kerpiç mimarinin en iyi korunduğu alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Fig. 4). Bir kısmı höyüğün güney yamacının erozyonuna bağlı olarak tahrip olmuş bir kompleksin kalıntıları olan ve yedi odası tespit edilebilen yapının tamamı açığa çıkarılamamıştır (Fig. 5). Genişliği yaklaşık 6,70 m olan en batıdaki odada bir ocak tespit edilmiştir. Hemen yanında bulunan oda ise daha küçük, 2,5 m genişliğindedir ve bu odada da aynı aksa bir ocak açığa çıkarılmıştır. Bu küçük mekânın hemen doğusunda bulunan ve tam sınırları belirlenemeyen diğer mekân ise 4,10 m genişliktedir. Bu hattın güneyinde yer alan mekânlar ise, yukarıda anılanlardan oldukça küçük boyutlara sahiptir (2,30 - 2,10 x 1,00 - 1,25 m) ve diğer ocak içeren mekânlara bağlı depolama mekânları olarak hizmet etmiş olmaları gerekmektedir, ancak içlerinde depo kaplarının bulunmadığını belirtmek gerekir. Diğer mekânların aksine, bu küçük mekânlarda herhangi bir kapı girişi tespit edilememiştir ve mekânların tahıl deposu olarak kullanılmış

olmaları mümkündür. Mekânlarda sadece belli noktalarda büyük taşlar kullanılmış olmasına rağmen, bir taş temel örgüsü bulunmamıştır. Bazı duvarların tamiratında kullanılan taş blokların ikinci bir üst evreye ait oldukları anlaşılmıştır. Bu durum, özellikle en büyük odanın batı duvarında dikkat çekmektedir (Fig. 6). Burada, taşların temel amaçlı değil, ikinci evrenin güçlendirilmesi için kullanıldığı anlaşılmaktadır. Yine aynı duvarın batısına, yapı ile birleşik olarak inşa edilmiş taş bir silo, özellikle dikkat çekicidir. En üst kesiminde iki sıra kerpiç korunmuş olan silonun üst yapısını tam olarak bilemiyoruz, ancak silo içine ve etrafına düşmüş olan ahşap malzeme, silonun üstünde bir örtü veya kapak ihtimalini düşündürmektedir. Yaklaşık 2,5 m iç çapına ve 2,75 m derinliğe sahip silo (Fig. 6), altta büyük, üste çıkıldıkça küçülen farklı boyutlarda plaka taşlarla inşa edilmiştir. Aynı tabakanın diğer mimari öğeleri olarak karşımıza geniş bir açık hava kullanım alanı içinde ocaklar, fırınlar, toprak silo çukurları ve bu öğeleri çevreleyen basit sundurmalara veya çitlere ait ahşap mimari elemanlar çıkmaktadır. Tabakadan elde edilen veriler, bu tabakanın Hitit İmparatorluk döneminin başlarına tarihlenmesi gerektiğini göstermektedir. Anılan tabakanın, tüm alt evreleriyle beraber birden çok yangın geçirdiği anlaşılmaktadır.

ŞH V.4 tabakası ise, Şarhöyük'te Geç Tunç Çağ verilerinin oldukça geniş alanda incelenebildiği ikinci tabakayı oluşturmaktadır. Kazılan alanda, tabakanın tamamının açık alan aktiviteleriyle ilişkili olduğu görülmektedir. Tespit edilen tek yapı, kareye yakın boyutlara sahip (2,80 x 2,60 m) ve tek kapılı (0,80 m), tek odadan oluşan yapıdır (Fig. 7). Yapının temeli, köşelerde daha büyük kullanılan, düzgün yassı taş bloklarından oluşturulmuştur. Köşelerdeki düzgün ve büyük taşların, yapının köşelerini tutan dikmelerle ilişkili olması gerekir. Ne yazık ki üstyapıya ait kerpiçler sağlam olarak tespit edilememiştir. Yapının etrafında ise bir sonraki evrelerde de gözlemlendiği üzere çapı 1,5 m ile 2,5 m arasında değişen çukurlar, farklı boyutlarda ocaklar ve ahşap mimari elemanların kalıntıları bulunmuştur. Yukarıda anılan yapının batısında kalan alanda, aynı tabakaya ait, üst üste iki farklı alt evrede inşa edilmiş iki fırın açığa çıkarılmıştır (Fig. 8). Alttaki fırın (ŞH V.4.b), 1,60 m çapında ve taş bir temeli olmadan, toprak üzerine inşa edilmiştir. 0,65 m yükseklikte bir kerpiç bedenle inşa edilen fırının merkezi, 0,30 m yükseklikte bir deretaşı tabakası ile kaplanmıştır ve üstü kalın bir sıva ile sıvanmıştır. Bu fırın etrafında tespit edilen ahşap kalıntıları, fırının etrafında bir sundurma olduğunu göstermektedir. Üstte bulunan fırın, iki evrelidir ve ilk evrede (ŞH V.4.a2), yukarıda bahsedilen fırının üzerine, 2,70 m genişlikte bir temelle inşa edildiği ve üstünün kerpiç bedene sahip olduğu görülmektedir. Fırının ikinci evresinde (ŞH V.4.a1), 1,95 m çapında daha dar bir taş temel üzerine yine kerpiç örgü ile bir yükseltme yapılmıştır. En üstte bulunan bu fırının ortasına, yuvarlak ve yassı bir kumtaşı plakası yerleştirildikten sonra

üstü sıvanmıştır. Bu fırınla ilişkili olarak bir tandır, ezgi taşları ve bir takım mutfak kapları dağınık olarak tespit edilmiştir. Tüm tabaka, küçük bir ev, ev ile ilişkili sundurmalar, sundurmalar altında fırınlar ve çukurları içeren bir görüntü vermektedir (Fig. 9). Anılan tabakayla ilişkili olarak seramik ve radyokarbon verileri, MÖ 15. yüzyıla işaret etmektedir (Darga, 2004, s. 272).

Yukarıda anılan tabakalar altında, Geç Tunç Çağın daha erken evrelerine ulaşmak için yapılan çalışmalar, oldukça küçük bir alanda gerçekleştirilmiştir ve anılan alanda üst üste uzun süreler boyunca kullanılmış ocaklar dışında mimari öge bulunamamıştır. Orta Tunç Çağ – Geç Tunç Çağ geçişi ise henüz tespit edilememiştir.

Şarhöyük Geç Tunç Çağ tabakalarında tespit edilebilen duvarların kerpiç bedenleri, ortak özellikler sergilemektedir (Fig. 10). Şimdiye dek bulunan kerpiçler, çok ufak farklarla aynı ölçüleri vermektedir ve çağdaşlarına göre oldukça büyük, 82-85 x 52-55 x 10-14 cm boyutlarda şekillendirilmiştir. Örneğin Hattuşa'ya bakılacak olursa, kerpiç uzunluklarının Şarhöyük kerpiçlerinin genişliğine eşit, 40 cm veya 50 cm oldukları görülmektedir (Seeher, 2007, s. 31) ki bu ölçüler Önasya'da genelde görülen kerpiç boyutlarıyla uyumludur. Kısaca önkol uzunluğu olarak³ tanımlayabileceğimiz bu ölçü Şarhöyük Geç Tunç Çağ kerpiçlerine uyarlanırsa, ortalama 83 x 53 x 12 boyutlarındaki kerpiçlerde yaklaşık 1,5 *cubit* x 1 *cubit* x 1/4 *cubit* gibi bir ölçeklendirme görmek mümkündür. Nadiren ve gerekli yerlerde kerpiçlerin ikiye bölünerek kullanıldığı gözlemlenmektedir. Kerpiçler, duvar yönüne doğru tek sıra olarak yerleştirilmektedir ve köşeler, birbirini taşır şekilde geçmeli olarak örülmektedir. Eldeki mekânlar arasındaki bölmelerin ise duvarlara örülmediği, duvarın inşasından sonra eklendikleri anlaşılmıştır. Kerpiç beden üzerine 5 – 15 cm arasında değişen kalınlıkta sıva uygulanmaktadır. Şimdiye dek tespit edilebilen duvar kalınlıklarının tamamında uzunlamasına tek kerpiç sırası kullanıldığı görülmüştür, dolayısıyla duvar kalınlıkları 0,55 m ile 0,75 m arasında, sıva kalınlığına göre değişmektedir ve daha kalın bir duvar gözlemlenmemiştir. Bu kalınlık ve kerpiçlerin duvar yönünde dizildikleri göz önüne alınırsa, duvar inşasında duvar kalınlığının sıva payı hariç 1 *cubit* (= kerpiç genişliği, yaklaşık 50-55 cm) tutuldukları ve mimari hesaplamada *cubit* ölçüsünün temele konulduğu şimdilik varsayılabilir.

Elimizdeki verilerle Şarhöyük Geç Tunç Çağ mimarisi, basit yapılar ve bunlarla ilişkili basit düzenlemeye sahip açık kullanım alanları sunmaktadır. Ancak anılan tabakalarda Hitit İmparatorluk dönemine ait mühürler ve mühür baskılarının ele geçtiği⁴, daha sağlam ve kompleks bir mimarinin bulunabileceği

³ *Cubit* ölçüsü üzerine değerlendirme için bakınız: Stone, 2014.

⁴ Şarhöyük'ten ele geçen mühürler ve mühür baskıları için bakınız Darga, Starke, 2003; Doğan-Alparslan, 2015.

höyüğün merkezinde ise henüz Geç Tunç Çağ tabakalarına ulaşamadığı dikkate alınrsa, bu çıkarımdan bir genelleme yapmak henüz erken ve eksik olabilir.

Kaynakça/ Bibliography

- Baştürk, M.B., E. Baştürk (2017). Şarhöyük – Dorylaion Kazılarında Tespit Edilen Erken Tunç Çağı Çanak Çömleği, *Arkeoloji Dergisi*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi: 187-211.
- Darga, M. (1994). Şarhöyük-Dorylaion Kazıları (1989–1992), *KST*, 15.1, 481-501.
- Darga, M. (1995). 1993 Yılı Şarhöyük-Dorylaion (Eskişehir) Kazıları, *KST* 16.1, 351-367.
- Darga, M. (2004). Şarhöyük-Dorylaion (Eskişehir) Kazılarında Hitit Buluntuları (1989–2003), *60. Yaşında Fahri Işık'a Armağan. Anadolu'da Doğdu/Festschrift für Fahri Işık zum 60.Geburstag*, Korkut, T., Işkan, H. and Işın, G. (ed.), İstanbul: 269-283.
- Darga, M., T. Tüfekçi Sivas (2000). Şarhöyük-Dorylaion Kazı Çalışmaları 1997-1998, *Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1/2, 97-127.
- Darga, M., T. Tüfekçi Sivas (2001). Şarhöyük-Dorylaion 1999 Yılı Kazı Çalışmaları, *KST*, 22.2, 51-62.
- Darga, M., F. Starke (2003). Eine Tonbulle mit Hieroglyphen Luwischem Siegelabdruck aus Şarhöyük-Dorylaion, *Studia Troica* 13, 161-164.
- Darga, M., T. Tüfekçi Sivas, H. Sivas (2002). 2000 Yılı Şarhöyük-Dorylaion Kazıları, *KST* 23.2, 207-218.
- Darga, M., T. Tüfekçi Sivas, H. Sivas (2003). 2001 Yılı Şarhöyük/Dorylaion Kazısı ve Karatuzla Nekropolü Temizlik Çalışmaları, *KST* 24.2, 47–58.
- Darga, M., T. Tüfekçi Sivas, H. Sivas (2005). Şarhöyük-Dorylaion Kazısı 2003 Yılı Çalışmaları, *KST* 26.2, 343-350.
- Doğan-Alparslan, M. (2015). Ein Hieroglyphensiegel aus Şarhöyük, *Istanbulur Mitteilungen* 2015/65, 273-276.
- Seeher, J. (2007). *Hattuşa Kerpiç Suru. Bir Rekonstrüksiyon Çalışması*. İstanbul.
- Sivas, H. (2004). Eskişehir'den İlk Tunç Çağına Ait İki Pişmiş Toprak Kadın Figürini, *Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1,2, 229-234.
- Sivas, H. (2009). Eskişehir'den İlk Tunç Çağına Ait İki Pişmiş Toprak Kadın Figürini. H. Sağlamtimur, E. Abay, Z. Derin, A.Ü. Erdem, A. Batmaz, F. Dedeoğlu, M. Erdalkıran, M.B. Baştürk, E. Konakçı (ed.), *Altan Çilingiroğlu'na Armağan*.

Yukarı Deniz'in Kıyısında Urartu Krallığına Adanmış Bir Hayat içinde (s. 627-631). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Stone, M.H. (2014). The Cubit: A History and Measurement Commentary, *Journal of Anthropology*, 24, 1-11.

Tüfekçi Sivas, T. (2010). şarhöyük. Eskişehir'in Geçmişini Aydınlatan Işık, *Aktüel Arkeoloji Dergisi*, 14(Mart), 56-73.

Figürler/Figures

Fig. 1: Şarhöyük - Dorylaion ve Günümüz Eskişehir'i İçindeki Konumu

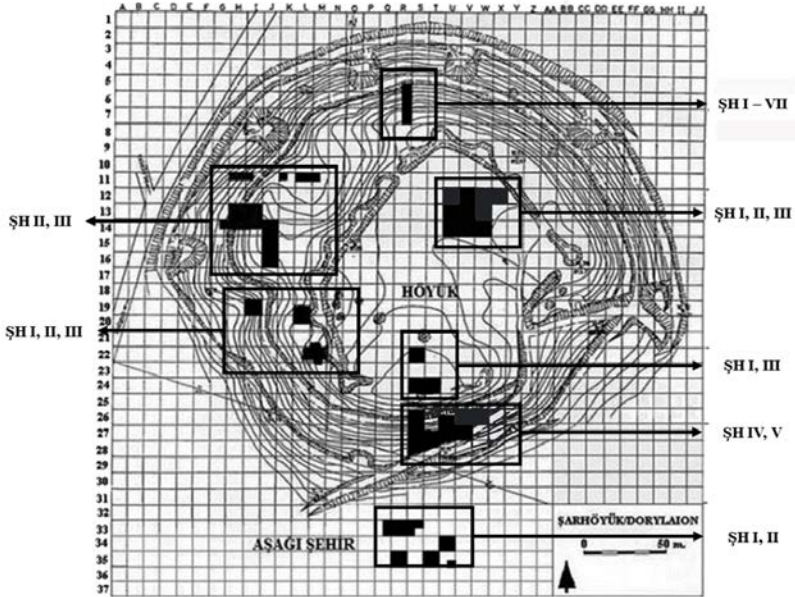

Fig. 2: Şarhöyük: Topografik Plan ve Tabakaların Plan Üzerindeki Dağılımı

Fig. 3: ŞH V.2 Mimarisi

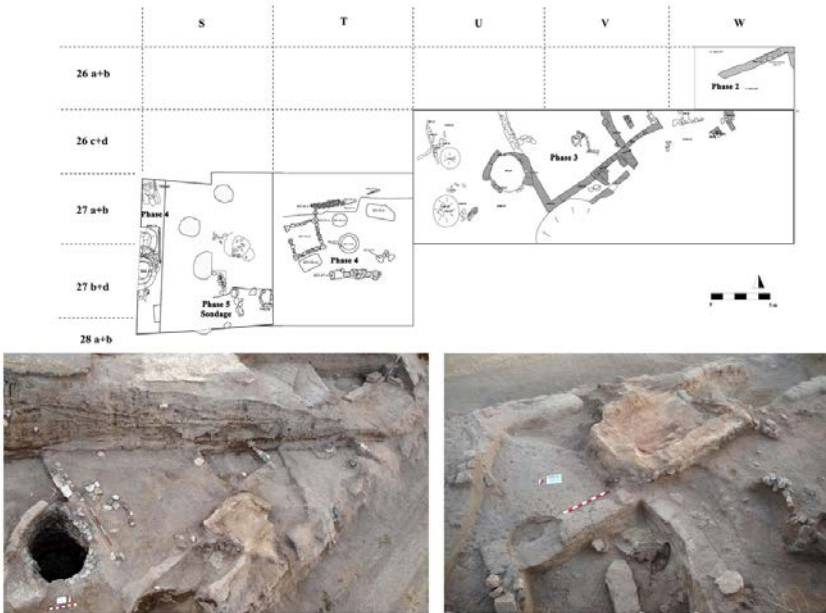

Fig. 4: ŞH V.3 Mimarisi

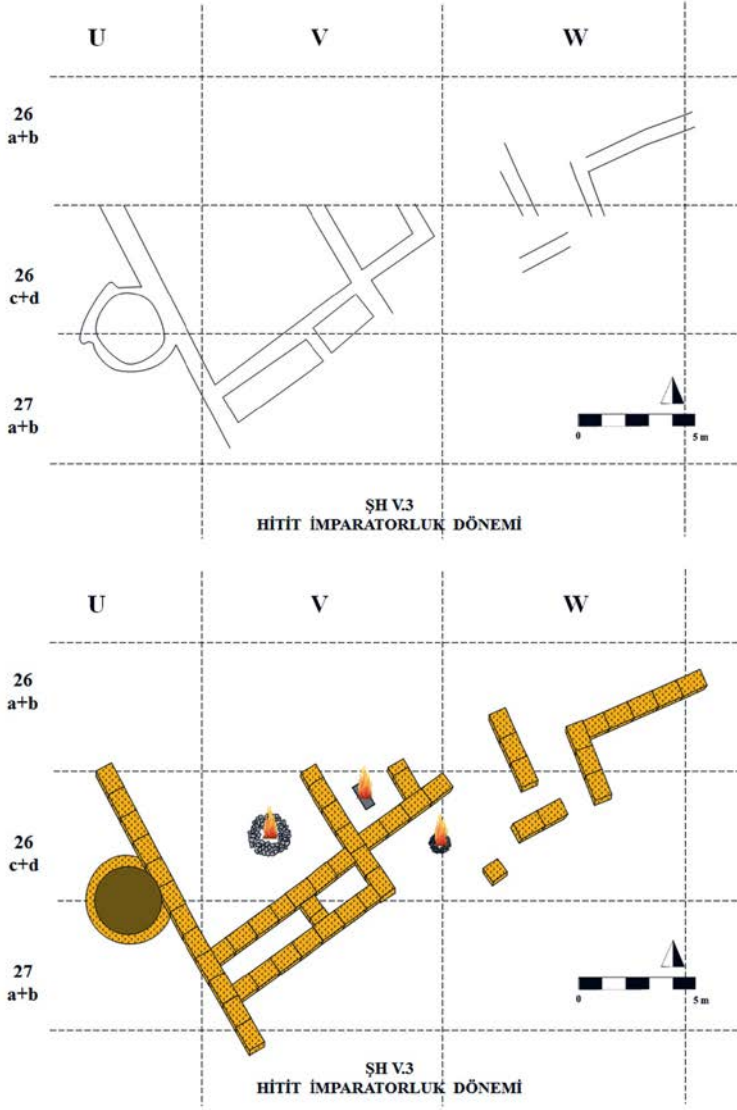

Fig. 5: ŞH V.3 Mimarisi Şematik Çizimi

Fig. 6: ŞH V.3: Taş Örgülü Silo

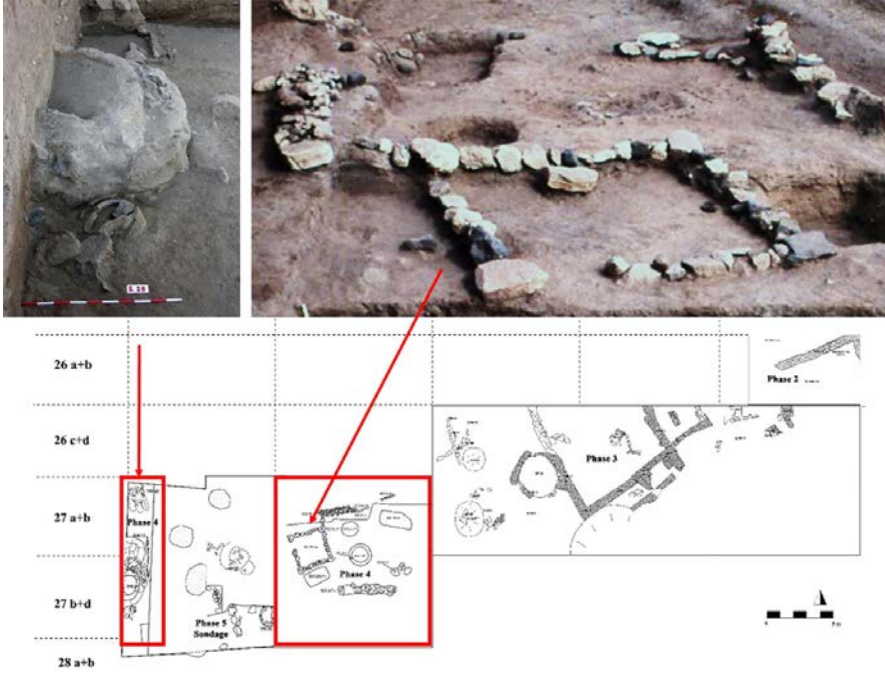

Fig. 7: ŞH V.4 Mimarisi

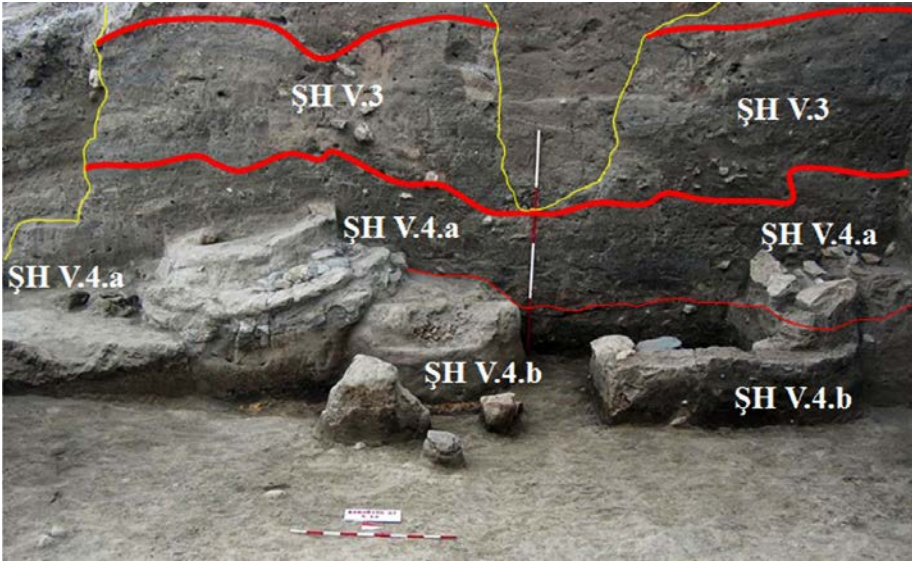

Fig. 8: ŞH V.4 Mimarisi: Fırınlar ve Tabakalanma

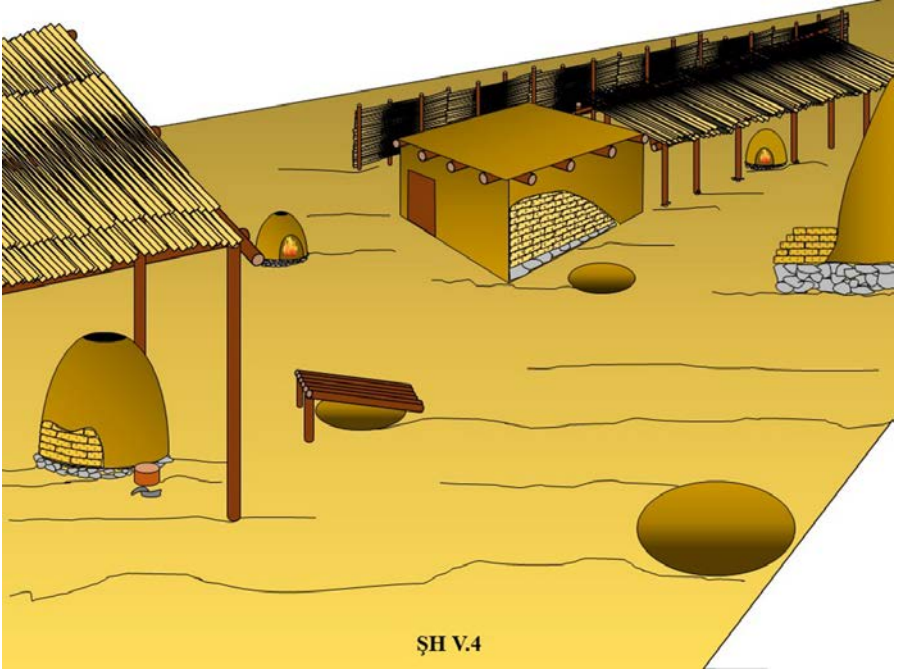

Fig. 9: ŞH V.4 Mimarisi: Şematik Canlandırma

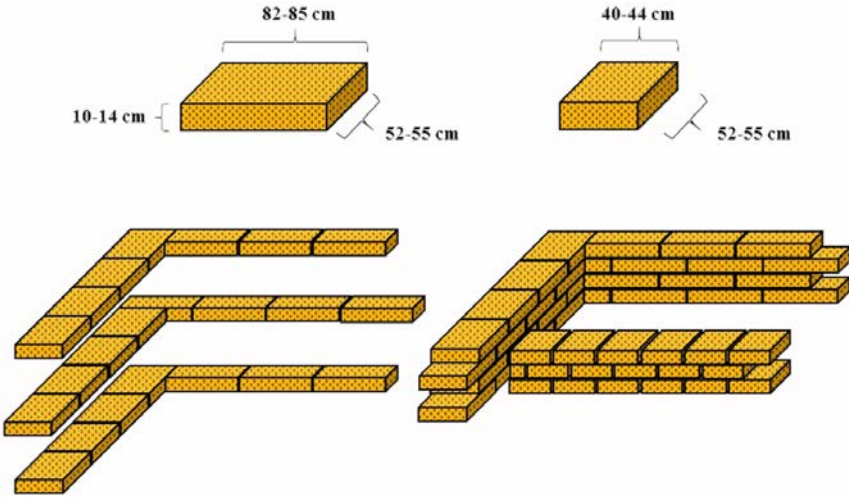

Fig. 10: Şarhöyük Kerpiç Boyutları ve Duvar Örgü Biçimi